

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ

Ο ΚΟΣΜΑΣ

Ξύπνησε πρωί πρωί ο Κοσμάς. Σε μια στιγμή μούλα πετάχτηκε από το κρεβάτι του κι' άφου πλύθηκε και ντύθηκε, κάθισε στο μικρό του γραφείο κοντά για να δουλέψει.

Νοῦς δημιουργικός, ψυχὴ διαλεκτὴ καὶ γερή, εἶχε λογογραφικὸ ταλέντο σπάνιο ὁ Κοσμάς. Ὅ,τι ἔγραψε ἔξιζε νὰ ζήσῃ πολλὰ, πάρα πολλὰ χρόνια. Τάριστουρήματα δὲν ἔχουν φόβο νὰ μαραθοῦν ἀπ' τῶν αἰώνων τάγριοκαίρια.

Εἶχε ὅμως γράψῃ τόσο λίγα πράγματα ὁ εὐλογημένος! Μποροῦσε, μὰ τὴν ἀλήθεια, σὲ μισὴν ὥρα νὰ διαβάσῃ ὅλη τὴ φιλολογικὴ του ἐργασία. Κ' εἶχε βασανιστεῖ ὁ κακομοῖρος παραπάνω ἀπὸ δέκα χρόνια γιὰ νὰ γράψῃ τὰ λιγολιγούτσικα κ' ἔξοχ' αὐτὰ ἔργα.

Ἰσως θαρρήσετε πὼς εἶχε πολλὲς ἄλλες ἀσκολίες καὶ γι' αὐτὸ δὲν τοῦμενε καιρὸς νὰ γράψῃ. Ὅχι, φίλε μου. Καὶρὸ στὴ διάθεσή του εἶχε πολὺ, γιατί ἡ μόνη δουλιὰ πού εἶχε κι' ἀπ' ὅπου ζοῦσε εἴτανε νὰ πηγαίνει στοῦ κύρ Πλωρίτη τὸ μεσιτικὸ γραφεῖο καὶ νὰ τοῦ καταστρώνῃ κἄτι κατὰστικα, δὴ τὸ πολὺ τρεῖς ὥρες κάθε μέρα.

Μὰ τί ἔτρεχε λοιπὸν; Τί τοῦφρασε τὸ δρόμο πρὸς τὴ δημιουργικὴ ἐργασία;

Ὁ Κοσμάς ξύπνησε μὲ μεγάλη ὀρεξὴ νὰ δουλέψῃ. Πρὶν ὅμως πάρῃ ἀκόμα τὴν πέννα στὸ χέρι του, κάποιος ἀόρατος διάβολος τοῦ σφύριξε στὸ αὐτί νὰ βγῇ ὅζω, νὰ πάῃ, καθὼς εἴτανε μαθημένος, στὸ καφενεῖο, νὰ δῇ τοὺς φίλους του, κι' ἀφου παίζει πρῶτα μαζὶ τοὺς μὲν πρέφα, νὰ τοὺς πάρῃ ὕστερα περίπατο.

«Τὸ μεσημέρι, εἶπε, πού θὰ γυρίσω στὸ σπίτι, μετὰ τὸ φαγί, μπορῶ νὰ κάτσω καὶ νὰ γράψω».

Πῆρε λοιπὸν τὸ μπαστούνι του στὸ χέρι καὶ βγῆκε τὴν ὁδὸ πορτα τοῦ σπιτιοῦ του.

Πρωτὶ χυνοπωρινό. Τὴ νύχτα εἶχε, φαίνεται, βρέξει λιγάκι. Τὰ πρωτοβρόχια δὲ! Γι' αὐτὸ ὁ πρωινὸς οὐρανὸς εἴταν καθαρώτατος κ' ἡ μέρα φαίνονταν ὀλόφωγη.

Τὸ ὕψος χῶμα σκόρπιζε κἄποια μυρωδιά, πού εἴταν πολὺ εὐχάριστη γιὰ τὸν Κοσμά. Ἡ γις χλωμὴ μὲ τοὺς ἔταχτους σωροὺς τῶν σάπιων φύλλων, γιὰ μοναχὸ στολίδι τῆς εἶχε τοὺς τρυφεροὺς ἀσφοδελοὺς, πού ζοῦν ἀπὸ τὴν ἄφθονη νυχτερινὴ δροσιά

δὲν εἶναι νῆχης ψωμί νὰ τρώς, νὰ σοῦ τὸ δὶνῃ τέτοιος ἄγγελος νοικοεξά. Στὴν ἀρχή, δὲν τοῦμωσε νὰ φάῃ περισσότερο ἀπὸ μιὰ φέττα· δὲν τὸ πίστευε πὼς εἴτανε δικό της. Δὲν ἤθελε δὲ καὶ νὰ κακοκαρδίσει τυχὸν ἡ κυρία, νὰ τὴ μαλλώσῃ, ποῖός ἔχει; Τὸννοῖσε ἡ Ὀλία, ὁ ἄγγελος, πού ἔλεγε τὸ φτωχό, καὶ τὴ μαλλώσε—πολὺ γλυκά· τὴ μαλλώσε ὅμως, πού δὲν ἔτρωγε. Ἀκούς ἐκεῖ; Πῆγε, τὸ πρόφταξε στίς παλιὲς τίς φίληνάδες της. Τὴν καμαρώνανε τώρα στὸ χωριό.

— «Καλὲ, κοίταξε τὸ Κατρίνικ πὼς τὰ κατάρρε!» Ὁταν ἡ κ. Ὀλπιέρη ἀποφάσισε νὰ τὴν πάρῃ πιά μαζὶ της καὶ τὸ χειμῶνα, ξυπάστηκε ὁ κόσμος· τὴ ζουλέβανε οἱ μαινάδες γιὰ τὰ παιδιὰ τους. Ὁταν πάλε, ὕστερις ἀπὸ ἑπτὰ ὀκτὼ χρόνια, γιατί κάθε χρόνο, τὸ καλοκαίρι, ἐρχόντανε οἱ Ὀλπιέρηδες στὴν Κερμαρία, διαλαλήθηκαν στὸ χωριὸ πὼς ὁ κ. Ὀλπιέρης εἶχε διοριστεῖ καθηγητῆς στὰ Παρίσια, πὼς τώρα κ' ἡ Κατινούλα, τὸ Κατρίνικ τὸ κουρελλιάριο, θὰ πάῃ στὰ Παρίσια περέτρια, γιὰ περέτρια πιά δὲν περνοῦσε, περνοῦσε πὲς γιὰ πριγκιπίσσα. Ἐννοεῖται. Ἀνάλογα μὲ τὴ θέση τους, εἶδος πριγκιπίσσα γι' αὐτοὺς ἡ Κατινούλα.

Ἡ Κατινούλα, στὸ ζοχικὸ τῶν Ὀλπιέρηδων,

τοῦ χυνοπώρου κι' ἀπὸ τὰριὰ πρωτοβρόχια.

Ὁ Κοσμάς τραβοῦσε κατὰ τὴν ἀγορὰ, ὅπου εἴταν οἱ καφενέδες. Ἄμα πορπάτησε ὅμως καμπόσο, ἄλλαξε ἰδέα κ' ἄρχισε ἀντὶς κατὰ τὴν ἀγορὰ νὰ τραβᾷ πρὸς τὸ δυτικὸ τοῦ λιμανιοῦ μέρος, ποῦταν ἀκατέικητο. Κι' αὐτὸ τόκανε γιατί δὲν ἤθελε τώρα νὰ δῇ τοὺς φίλους του.

Πὼς; Ὁ Κοσμάς σιχάθηκε τοὺς φίλους του; Μάλιστα.

Χτὲς βράδυ κοιμήθηκε χωρὶς νὰ δουλέψῃ· εἶχε ὅμως ἵποσκεθεῖ στὸν ἑαυτό του νὰ ξυπνήσῃ μὲ τὰ χαράματα καὶ νὰ καταγίνῃ στὸ ἔργο του. Μὰ, ὅπως πολλὲς φορὲς τόπαθε, δὲ βῆσταξε καὶ τώρα τὴν ὑπόσκησή του κι' ἀφῆκε νὰ περάσῃ κι' αὐτὸ τὸ πονηρὸ χωρὶς νὰ σύρῃ μιὰ γραμμοῦλα. Κ' ἡ ἀθέτηση αὐτὴ τῆς ὑπόσκησής του γέννησε κἄποια βαθεῖα λύπη, πού πλημμύρισε τὰ σωθικά του. Γι' αὐτὸ γύρευε τὴ μοναξιά τὸ ἄμοιρος Κοσμάς. Ὅλοι θὰ ξέρετε, πὼς εἶναι στιγμὲς τῆς ζωῆς μας, πού θέλουμε μόνοι μας νὰ κρυφταξιδεύουμε στῆς λύπης μας τὸν πόντο, καὶ δὲν ἐπιθυμοῦμε κανέναν νὰ μᾶς ταραξῇ τῆς μαύρης μοναξιάς μας τὴν πονετικὴ σιγαλιά.

Ὁ Κοσμάς περπατοῦσε μὲ τὸ κεφάλι σκυφτό, ὥσῃς νὰ τὸ βάραιναν οἱ ἄπειρες τοῦ νοῦ του σκέψεις.

Σὲ μιὰ στιγμὴ σήκωσε τὸ κεφάλι του κ' ἡ ματιά του ἔπεσε σὲ κἄτι ψαράδες, πού μὲς' στὴν ψαροπούλα τους τραβοῦσαν ἀπὸ τὸ γιὰλὸ τὰ δίχτυα τους.

Στάθην! ἐκεῖ κι' ἀκούμπησε ἀπάνω σ' ἓνα βράχο.

Ὁ κόσμος πού ξαπλωνότανε ὀλόγυρά του δὲν τοῦκαε τώρα καμιάν ἐντύπωση. Μιὰ φουρτοῦνα συλλογισμῶν ἄρχισε νὰ γοργοταράξῃ τὸ μυαλό του.

Λοιπὸν ἡ δύναμη ἐκείνη ἡ φτονερή, ὁ σατανὰς ἐκεῖνος; ὁ μισόκαλος, τὸ μικρόβιο ἐκεῖνο τὸ ἐπίβουλο, εἴτανε γραφτό του νὰ τονε βασανίζῃ γιὰ πάντα; Καὶ δὲ θὰ γλυκοχάραζε μιὰ μέρα εὐτυχισμένη, πού νὰ χαρίσῃ στὸν Κοσμά τὴν ὑπομονὴ ν' ἀραδιάσῃ στὸ χαρτί τίς εὐγενικὲς καὶ γόνιμες ἰδέες, πού λουλουδίζανε στὰ κρύφια βῆθη τῆς ψυχῆς του; Τί καλὸ, καλὲ! Νὰ μὴ μπορῇ ὁ δόλιος νὰ μείνῃ μισὴν ὥρα στὸ γραφεῖο του κοντὰ νὰ δουλέψῃ, νὰ διορθώτῃ, νὰ ξαναδουλέψῃ!... Μήπως δὲν ἤξερε πὼς κ' οἱ μεγαλύτεροι ἄνθρωποι, οἱ κορφὲς στὴν τέχνη καὶ στὴν ἐπιστήμη, εἶχαν ἀνάγκη ἀπὸ ἀπέραντην ὑπομονὴ καὶ γιὰ νὰ γράψουν ἔργα αἰώνια ἔπρεπε νὰ χύσουν ἱδρωτὶ ἄφθονο; Τόξερε, τὸ καλόξερε καὶ γι' αὐτὸ

ἄνοιγε κι' ἄνοιγε τὰ μάτια της· κἄτι περίεργο ἀλήθεια τῆς ἀκολουθοῦσε, πού νὰ πῆς, ὡς καὶ στὴν ὁραση. Τὸν τόπο της, τὴν Κερμαρία ὅπου γεννήθηκε, σὰ νὰ τὰ θώρεε πρώτη φορὰ. Ἡ φύση ἐκεῖ κάτω εἶναι χαριτωμένη καὶ μυστικὴ· κρύβεται, δὲ σοῦ φανεράνεται ἀμέσως, πρέπει κάπως νὰ πᾶς ἐσύ· νὰ τὴ γυρίσεις· ὡς καὶ τὸ καλοκαίρι, χαλαζόχλωμος ὁ οὐρανός· τὰ δέντρα, ἡ θάλασσα, οἱ πρασινάδες, οἱ κορφοῦλες, οἱ κάβοι, τὸ λιμάνι, ἀλάργα τὰ νησάκια, τὸ οὐρανοθέμελο, τὰ πράγματα ὅλα, τὰ φωτίζει, καὶ βέβαια, μὰ σὰ νὰ τὰ περεχύνῃ μονάχα ὁ ἥλιος μὲ μιὰ χνουδιὰ φῶς, σὰ νὰ τὰ ποτυλίζῃ μὲ κἄποια φιλοῦτσικη χρυσὴ καταχνιά.

Ἡ Κατινούλα ὡς τότες τίποτες ἀπ' ἄφτὰ δὲν ἔβλεπε· τὸ χειμῶνα ἢ ἔκανε κρύο ἢ ἔβρεχε ἢ καὶ τὰ δυὸ μαζὶ, γιατί σπάνια τυχαίνει στὰ μέρη ἐκεῖνα, πολλὲς μέρες νὰ περάσουνε δίχως νὰ βρέξῃ, καὶ πέφτει πέφτει δλοῖνα, ἡσυχη, ἀκατάπαφτη βροχοῦλα πού μόλις φαίνονται οἱ στικλὲς της, τόσο εἶναι μικροσκοπικὲς. Συνηθισμένη νὰ τρέχῃ ζυπόλυτη ὅζω ἢ καὶ μὲ τὰ ξύλινα χωριανά παπούτσια της, ἐπειδὴ τόχουνε γιὰ κάπως ἄπρεπο νὰ βγαίνουνε τὰ κορίτσια μὲ τὰ πόδια τους γυμνά—τὸ καλοκαίρι, λείει, δὲν πειράζει, τὸ χειμῶνα δὲ γίνεται, πι-

πνιγότανε τώρα ἀπὸ τὴ στενοχώρια καὶ τὴν πίκρα του.

Ὅλες αὐτὲς οἱ σκέψεις δυνάμωνανε τὸ ψυχικὸ μαρτύριο πού τραβοῦσε ὁ Κοσμάς.

Δὲν μποροῦσε νὰ καταλάβῃ ὁ δόλιος τὴν κατὰστασή του. Φανταστῆτε. Νὰ θέλῃ ὀλόφωχα, νὰ τρελλαίνεται, νὰ φοβᾷ γιὰ νὰ γράψῃ καὶ νὰ σκορπήσῃ κἄπου τοῦ δυνατοῦ του νοῦ τᾶῦλα λουλούδια, —καὶ νὰ μὴ μπορῇ νὰ τὸ κατορθώῃ! Καὶ γιατί; Γιατί ἐρχότανε μιὰ μισησιμένη δύναμη, πού ποῖός ἔχει σὲ ποῖὸ μέρος τῆς ψυχῆς του φώλευε, μιὰ ἄλλη καινούρια θέληση, ἐνάντια ἀπὸ τὴ γνωστὴ βούληση, πού κάθε ἄνθρωπος ἔχει, καὶ τοῦ ἀρπαζε μ' ἀπονία τὴν πέννα ἀπὸ τὸ χέρι καὶ τὸν ἐσπρωχνε ὅζω ἀπὸ τὰργαστήρι καὶ τὸν ἔσερνε δῶ καὶ κεῖ σὰν τὸ θαλασσόζυλο, πού τὸ τραβολογᾷ τὸ μανιωμένο κῦμα ὅπου θέλει.

Ἡ ἐνδόμυχη αὐτὴ δοκιμασία πολλὲς φορὲς στὴ ζωὴ του τὸν εἶχε φαρμακίσει, πολλὲς φορὲς τὸν εἶχε κατασυντρίψει ὁ ἀγῶνας αὐτός ὁ σφοδρὸς κι' ἄσωστος, πού ξετυλιγότανε στῆς ψυχῆς του τὰ βῆθη. Μὰ σήμερα ὁ ἀνταγωνισμὸς αὐτός εἶχε φτάσει στὸ κατακόρυφο.

Τί φοβερὸ πρᾶμα! Ὁ δυστυχισμένος ὁ Κοσμάς ἔνοιωνε δυὸ γίγαντες ν' ἀγριοπαλίζον μεῖσα του. Ἡ ἀκαταμάχητη τάση πρὸς τὴ δημιουργικὴ ἐργασία ἀπὸ τὸνα μέρος κ' ἡ ἀτέλειωτη ἀποστροφή πρὸς τὴν περιορισμένη δουλιὰ τοῦ γραφείου ἀπὸ τᾶλλο.

Μὴν πῆτε πὼς παραμελημένης ἀνατροφῆς ἢ κακῆς συνήθειας ἀποτέλεσμα εἴταν ἡ ἀξιολύπητη κατὰστασή του. Ὁ Κοσμάς εἴταν ὁ ἴδιος ἀπὸ μωρὸ παιδί. Πνέμα γεμάτο σπάνια δύναμη, μὰ καὶ πνέμα ἀνυπόταχτο κι' ἀπειρόριστο. Τρελλαίνοντανε γιὰ μεγάλα ἔργα, πού μποροῦσε νὰ τὰ κατορθώσῃ ἂν εἶχε τὴ δύναμη νὰ ὑποβάλῃ τὸν ἑαυτό του σὲ ταχτικὴ καὶ συστηματικὴ δουλιὰ. Ἀλλὰ πού χαλινάρι γιὰ τὸ φουργιόζο αὐτὸ ἄτι!

Καὶ συλλογιζότανε τώρα πάλι ὁ Κοσμάς τί νὰ κάνῃ γιὰ νὰ νικήσῃ τὴ δύναμη, ἐκείνη εἴτε ψυχικὸ πάθος εἴτανε, εἴτε ἀκατανόητη τοῦ νοῦ ἀρρώστια, τὴ ζουλιάρια ἐκείνη δύναμη, πού δὲν τὸν ἄφινε νὰ δημιουργήσῃ τὸ τρισπόθητο πνευματικὸ παλάτι πού ὀνειρευότανε.

Πολλὴν ὥρα σκότιζαν τὴ ψυχὴ του οἱ λυπηρὲς κι' ἀπογοητευτικὲς αὐτὲς σκέψεις. Πονοῦσε, πονοῦσε πολὺ ὁ Κοσμάς.

Μ' ἀξάφνου κἄποιο ἐλπιδοφόρο μετέωρο φεγγε-

θανὸ ἀπὸ τὴ λάσπη καὶ πειδὴ ἀναγκάζεσαι νὰ συμμάχωζῃς, νᾶνασηκώσῃς τὴ φουστίτσα σου ὡς τὰ γονατάκια—ἡ Κατινούλα βιαζότανε νὰ γυρίσῃ στὴν καλύβα, εἴτε ἀπὸ τὸ ψωμαδικο εἴτε ἀπὸ τὸ λαγούμι, ὅταν πῆγαινε. Τὸ καλοκαίρι πάλε καιρὸς δὲν τῆς ἀπόμνησκε νὰ κοιτᾷ γύρω της τί τρέχει· κἄποτες τῆς δίνανε νὰ βόσκῃ πρόβατα στὸ λιβάδι, μὰ ἔχι νὰ βόσκῃ ὀνείρακα συχνά, σὰν ἄδειαζε, τᾶπομεσήμερο, χτυποῦσε κι' ἄφτῃ πέτρες μὲ τὸν πατέρα, νὰ τίς ψιλάνῃ. Μόνον σὰν τὴ στέλνανε νὰ μαζώξῃ φύκια στὸ γιὰλὸ, ἢ στὸν κάμπο σβουινὲς ἀπὸ ἀγελάδα, πού τίς στεγνώνεις, τίς βάζεις στὴ σιὰ καὶ ζεσταίνεσαι τὸ χειμῶνα, ἢ σὰν ἀνέβαινε στὰ δέντρα, νὰ κόψῃ ξερόκλαδα ἢ σὰν κατέβαινε, νὰ μᾶσῃ καὶ χάμου, τότες καμιά φορὰ χασομεροῦσε, σήκωνε τὸ κεφάλι, ἔχασκε πρὸς τὰ σύννεφα, τὰ μετροῦσε, καὶ ξανάπιανε τὴ δουλειὰ μὲ βιάση, μὴν τύχῃ καὶ κἄνῃ τίποτες πού δὲν πρέπει. Ἐνα πρᾶμα τὴ συνέπιαινε στὰ ρουμάνια. Οἱ λέφκες, σὰ ρίχνουνε τὴν παλιά τους τὴ φλούδα καὶ βγάζουνε καινούρια, ἐκεῖ πού βγαίνει, σοῦ ἔχουνε στρογγύλες, σὰν ἄσπρα κάτασπρα μεγάλα μάτια. Τὰ τήραε ἡ Κατινούλα κ' ἡ χαρά της εἴτανε νὰ τὰ χαδίδῃ μὲ τὸ χέρι, μαλακά καὶ μεταξίνια σὰν πού τᾶννοιωθε,

βόλησε μέσα του και κάποια νικήτρα, ως τοῦ φάνηκε τὴ στιγμήν εκείνη, δύναμη πλημμύρισε ὅλα τὰ νεῦρά του.

Καὶ ψιθύρισε ἀνάμεσα στὰ δόντια του ὁ Κοσμάς·

— Τί ἀνόητος πού εἰμαι, νὰ τὸ πιστεύω καὶ γὼ πὼς δὲν μπορῶ νὰ ὑποτάξω τὸν ἑαυτό μου! Τὼρ ἄμέσως θὰ πάω σπῖτι μου καὶ θ' ἀρχινήσω τὴ δουλιὰ μου, μιὰ σωστὴ δουλιὰ. Σήμερα θὰ δουλέψω ἴσαμε τὸ βασιλεῖμα τοῦ ἡλίου. Δὲν ἔχει πιά χορατά. Δουλιὰ, δουλιὰ. Οἱ ἐλπίδες μου δὲ θὰ μείνουν ἀκαρπες. Τὸνεῖρό μου θὰ λάβῃ σάρκα.

Κ' ἔτρεξε μ' ἀπόφαση στὸ σπῖτι του ὁ Κοσμάς. Κάθισε στὸ γραφεῖό του κοντὰ κ' ἄρχισε νὰ γράφῃ. Ἔσυρε πέντε δέκα γραμμὲς, καὶ σηκώθηκε νὰ πάρῃ μιὰ βόλτα μέσα στὴν κάμαρά του. Κεῖποι στενοχώρια τὸν ἐπιγε. Θυμήθηκε τοὺς φίλους του καὶ χωρὶς νὰ θέλῃ πῆρε τὸ καπέλο του κ' ἔτρεξε νὰ τοὺς βρῇ.

— Τὸ βράδυ πού θῆρθω, σκέφτηκε, γράφω.

Ἡ στρίγγλα καὶ μαύρη δύναμη, πού ποῖός ξέρει ἂν δὲν ἔχει τὴ ρίζα τῆς σὲ καμμιανῆς κληρονομικότης τὴν πηγὴ, τότε νίκησε ἄλλη μιὰ φορὰ.

Καὶ θὰ τονε νικά πάντα.

Καστελλόριζο.

Μ. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ΕΝ ΜΕΣῃ

Φίλε μου Νουμᾶ,

Ἄκου νὰ ἰδεῖς τί μοῦτυχε ν' ἀκούσω τὴν πρώτην βραδίᾳ πού πάτησα τὸ πόδι μου στὴν Ἀθήνα.

Περνοῦσα ἀπὸ νὰ μανάβικο στὰ Χαφτεῖα. Μέρους πούναὶ ὁ μανάβης ζήτησε νὰ τὸ στολίσῃ. Μέσα στ' ἄλλα του στολίδια ἔκρινε καὶ μιὰ σημαία—μὰ ὁ διάολος ἔτυχε ἡ σημαία νὰ εἶναι βουργάρικη. Ὁ φτωχὸς ὅμως, μὴ ξέροντας βέβαια πὼς εἶναι τέτια, τὴν ἐκόλλησε μπρὸς στὸ μαγαζί του.

Ἡ σημαία ξανοίχτηκε μὲ τὸν ἄγέρα. Τὴν ὥρα τὸ λοιπὸν πού περνοῦσα καὶ γὼ, πῆραν χαμπέρι 4—5 πρόσφυγες—καθὼς ἔμαθα μετὰ—πού ἔξεραν τὴ βουργάρικη σημαία καὶ φιλολογοῦσαν τὸ πρᾶμμα. Γιὰ νὰ τελειώνῃ γλήγορα ἡ δουλειὰ μιλῶ ἐγὼ τοῦ μανάβη καὶ τοῦ ξηγῶ τὸ λάθος του. Μεσοχώρησε κ' ἕνας

ἄμα τ' ἀγγίξε. Ἰσως νὰ στάθηκε τὸ χᾶδι τῆς ἀπὸ τὴ μόνη γλῶσσα τῆς ζωῆς τῆς, τὸ μόνο πού ἀγκάθια δὲν εἶχε, πού φυσικά του εἴτανε ἡπαλὸ.

Καὶ τώρα, στὴν Κερμαρία, ὅλα τῆς φαινόταντε βελούδο. Τώρα ἐβλεπε τὸν ἥλιο, ξάνοιγες τὸ φῶς σου τὸ κρυμμένο στὶς φυλλωσιές καὶ στὰ ξαθιά τὰ τ' ἄχια. Κάτω ἀπὸ τὸν μπαζὶ τῶν Ὀλιπέρηδω, ἴσια μὲ ἐκεῖ πού ἄρχιζε ἡ στράτα, ζαπλωνόταν ἴσια ἴσια σιταρόσπαρτο λιθάδι· τὸ σπῖτι ἀνάμεσα σὲ πρασινάδες, πίσω ἕνα βουμάνι πύρα, βελανιδιές καὶ λέφκες· θυμότανε τὰ περασμένα τῆς κ' ἀνάσαινε, ὅταν πῆγαινε περίπατο στὸ βουμάνι μὲ τὸν Πάβλο, πού ἄλλο παιδί τότες δὲν εἶχαν· χωράτεθε ἡ Κατινούλα, ἔπαιζε, γελοῦσε μὲ τὸ μικρόν. Κάποτες τὸν ἔπαιρνε, ἀνεβαίνανε ὡς τὴν κορφοῦλα μακριὰ μακριὰ τῆς Κερμαρίας, βοδολοῦσανε στὴ μεγάλη τὴν ἄμμουδιά, καὶ σάν εἴτανε ὁ μικρὸς κουρασμένος, ἀπὸ κεῖ πέρα, τρία χιλιόμετρα δρόμο, τὸν κουβαλοῦσε στὸν ὦμο τῆς, ὥσπου νὰ γυρίσουνε. Ἄλλες φορές, ἐβγαίνε μοναχὴ τῆς, κοίταζε μιὰ στιμούλα, προτοῦ ἀπομακρυνθῇ, τὸ ξοχικὸ πού λεγότανε Χαμανοκόρφι,—δηλαδή κορφή ἐνὸς κάποιου Χαμανοῦ, γιατί τόπος τοπούλης στὴν Μπρετάννια δὲν ὑπάρχει πού νὰ μὴν ἔχῃ καὶ τὸνομά του, τραβοῦσε ὡς τὸ Γαλιόκαστρο

πρόσφυγας θέλοντας νὰ νοθευθῇ κάπως τὸ μανάβη γιὰ νάναὶ πῶς προσεχτικὸς ἄλλοτε. Μιὰ φρασούλα εἶχε σκοπὸ νὰ εἰπεῖ καὶ τὴν ἀρχίνησεν ἔτσι: Δὲν εἶν' ἐντροπή, κύριε μανάβη ἐν μέσῃ Ἀ

Ἀ! τὸ φτωχὸ μου τὸν πρόσφυγα!

Κοκκάλωσε. Ἦθελε νὰ εἰπεῖ «ἐν μέσῃς Ἀθηναίσις» μὰ ἔλα' πού ἡ Ἀθήνα τοῦ ἔρθε στὴ μιλιὰ! . . . Καὶ προτίμησε ὁ δύστυχος νὰ καταπιεῖ τὴ γλῶσσα του, νὰ μὴ βγάλῃ τὸν πόνο του, νὰ μὴ εἰπεῖ τὸν καημὸ του, παρὰ νὰ θυσιάσῃ τὴ δοτικὴ του, τὴν πεθαμένη, τὴν ἔτιμη!

Ἀγαπημένε μου, κατατρεγμένε μου ἀδερφέ, κ' ἀπάνου ἀπὸ τὸ Βούργαρο τῆς μοῖρας σου εἶναι νάχῃς τὸν «Ἕλληνα» δάσκαλο, πού πάω νὰ πισταῖω ποτὲ δὲ θὰ σὲ λυπηθεῖ καὶ δὲ θὰ σοῦ ἀνοίξῃ ποτὲ τὴν πόρτα τῆς φυλακῆς καὶ τὸ στρατὶ τῆς λευτερίᾳς σου. . . . Ἀπὸ κείνονε γλύτωσε, μ' ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸ σου ὄχτρο ποῖός θὰ σὲ γλύτωσῃ—μιὰ καὶ δὲ νοιώθῃς δίπλα του τὸν ἐσωτερικὸ φίλο καὶ τὸν ἐσωτερικὸ πόλεμο;

Ἀδερφέ μου—μάθε! καλὰ τίς δοτικὲς κ' ἐννοια σου!

ΤΑΣΙΔΙΩΤΗΣ

Ὅ, ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Ὅσο κι ἂ μᾶς συγκινοῦν τὰ χρυσὰ λόγια πού δημοσίεψε στὸ «Ἄστυ» ὁ διευθυντὴς του κ. Ζ. Παπαντωνίου γιὰ τὸ ἔργο τοῦ «Νουμᾶ», δὲν μποροῦμε νὰ τοῦ τὸ κρύψουμε πὼς δὲ νιώσαμε ποῖά εἶναι αὐτὴ ἡ παντοδύναμη αἰσθητικὴ, πούναὶ μάλιστα καὶ «καλλίτερη» ἀπὸ τὴ γραμματικὴ καὶ πού κάνει τὸ φίλο Παπαντωνίου καὶ τοσούτους ἄλλους δημοτικιστάδες νὰ διαφωνοῦμε μαζί μας.

— Πολὺ θὰ μᾶς ὑποχρεώσῃ ἂν ἀργότερα, σὲ ἄλλο ἄρθρο του, μᾶς μυήσει καὶ μᾶς τοὺς βέβηλους σ' αὐτὰ τὰ Ἑλευσίνεια μυστήρια τῆς Αἰσθητικῆς τους, καὶ τότε εἰμαστέ προθυμότεροι νὰ τοῦ ἀπαντήσουμε—ἂν κι ὁ Ψυχάρης ἀπόδειξε ὁλοφάνερα καὶ μὲ τὴν «Ἀπολογία» του καὶ μὲ τὸσα ἄρθρα του ἴσαμε τώρα πὼς γιὰ μερικὸς ἡ καμαρωμένη αἰσθητικὴ εἶναι γλωσσικὴ ἀναισθητικὴ καὶ τίποτ' ἄλλο.

— Μὰ γιὰ νὰ μιλάει ἔτσι ὁ Παπαντωνίου κάτι θὰ ξέρει καὶ τὸ κάτι αὐτὸ καρτεροῦμε μὲ λαχτάρια νὰ τὰκούσουμε.

— Γιὰ τὴν «Ἑστία» ὅλη ἡ φιλολογικὴ παραγωγή τοῦ 1906 περιόριστηκε στὰ «Ἀνωρελὴ βιβλία» τοῦ κ. Βικέλα καὶ γιὰ τὴν «Ἀκρόπολη» στὸ «Νέο Πνεῦμα» τοῦ Γιαννοπούλου.

— Κανένα ἄλλο βιβλίον, λένε, τῆς προκοπῆς δὲ φάνηκε

— γιατί ἔτσι, περήφανα καὶ μεγαλόπρεπα, βαφτίσανε τὴν καλύβα ὅπου καθότανε πάντα ὁ μπαμπὰς τῆς—τοῦ ἔλεγε μιὰ καλημέρα, κ' ἔρεθε βιαστικὰ. Τὸ νοῖκι ἐκείνη τὸ πλέρωνε, βοηθοῦσε καὶ τὸν πατέρα καὶ τὰ δέφρια κ' ὅλους τοὺς δικούς, παρὰ κάλλικο δὲν ἔφερε γιὰ λόγου τῆς νὰ κρατήσῃ, ἄμα τῆς ζητοῦσε κανέναν δανικὰ, εἶδνε ἄμέσως κ' ἐνοεῖται δὲν τῆς τὰ πιστρέφανε ποτέ. Πριγκιπέσσα, δὲν εἴπαμε; Ἡ πριγκιπέσσα ὅμως τὸ εἶχε γιὰ κρῖμα νὰ μὴ δίνῃ, γιὰ κρῖμα μεγαλότερο νὰ ξοδέθῃ καὶ νὰ στολίσῃ τὸν ἑαυτὸ τῆς.

Ἐδειχνε μάλιστα σὲ μερικὰ τόσο φιλόργηρη, πού τὸ παρατήρησε ἡ Ὀλῖα μιὰ μέρα. Πῆρε κιόλας μυρουδιά πὼς ἡ Κατινούλα τὴ γελοῦσε στοὺς λογαριασμούς πού παρουσίαζε κάθε βδομάδα τῆς κυρίας στὸ παστορικὸ τῆς τὸ τεφεράκι. Ἄμα εἴτανε νάγοράναι τίποτις γιὰ τάφεντικά, γιὰ τὸ νοικοκρεῖο ἢ γιὰ τὸ παιδί, τὰ ξέπερτε ἡ Κατινούλα κ' ἔβαζε λιγώτερα παρὰ πού τῆς κόστιζε. Ὅσο κι ἂν τὴ μάλλωσε ἡ κυρία, δὲν μπόρεσε ποτὲ τῆς νὰλλάξῃ ἀπάνω σ' αὐτό, καὶ τοῦ κάκου. Τὴ ζωὴ τῆς τὴν εἶχε πὼς ἀνῆκε τῆς κυρίας, λοιπὸν τῆς ἀνήκανε καὶ τὰ χρήματά τῆς. Ἀφοσίωση καὶ πίστη πού μόνο σὲ δύο μέρη τοῦ κόσμου θαρρῶ γίνεται κανεὶς σήμε-

τὸν περασμένο χρόνο. Ἐσχάσανε, βλέπετε, τοὺς «Πανσλαβιστές» τοῦ Ἀνοητόπουλου καὶ τὸ βιβλιάρικι ποδῆγαλε ὁ κ. Κολοκυθόπουλος τῆς «Πανακοθήκης». Ἄδικα πράματα.

— Τὸ ἄδικο διορθώθηκε ἡ «Ἀκρόπολη» τῆς Παρρασκευῆς μνημονεύει τοὺς «Πανσλαβιστές».

— Κάποιος πού διέβλεπε τὰ βρα σούρανε οἱ Ἀθηναῖοι χρονογράφοι στὸν περασμένο χρόνο, φώναζε: «Μὰ δὲν μποροῦν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι νὰρίσουμε μιὰ στιμούλα τὰ προσωπικά; Οὔτε τοὺς πεθαμένους δὲ ἀέθουνται!»

— Ὅταν πέθανε ὁ μακαρίτης Πεσματζόγλου οἱ φημερίδες γράφανε πὼς εἶναι ἀναντικατάστατος. Προχτές, πρὶ σαραντῆς ἡμέρας, πού ἐκλέχτηκε ὁ κ. Μάτσας Γενικὸς διευθυντὴς τῆς Ἀθηναϊκῆς, οἱ ἔδρες φημερίδες γράφανε πὼς βρέθηκε ὁ ἀξίος ἀντικαταστάτης τοῦ Πεσματζόγλου. Ἀπ' αὐτὸ καταλαβαίνετε πὰ τί σημάσια πρέπει νὰ δίνει κανὶς στὶς κρίσεις τους.

Ο ΙΔΙΟΣ

ΦΟΝΟΠΑΖΑΡΟ ΒΑΘΜΑΔΙΑΤΙΚΟ

Ἀπὸ Πέμπτῃ σὲ Πέμπτῃ.

Ὑπουργὸς Ἑσωτερικῶν ὁ Ν. Καλογερόπουλος

Σκοτωμοί. Ἑπαρχίαι 7.

Λαθρομοί. Ἀθήνα 5, Περσίας 6, Ἑπαρχίαι 5.

Κλεψιές. Ἀθήνα 8, Περσίας 7.

Ο ΦΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

ΜΙΑ ΔΡΑΧΜΗ

τὸ ἕνα, καὶ 1,25 χρ. φρ. γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, πουλοῦνται ἡτὰ γραφεῖα μας καὶ στὸ Βιβλιοπωλεῖο Σακέτου (ὁδὸς Σταδίου, ἀντικρὺ στὴ Βουλὴ) τὰκόλουθα βιβλία:

Τοῦ Ψυχάρη «Ὀνειρο τοῦ Γιαννίρη» (σελ. 268).

Τοῦ Πάλλη «Ἠλῖος καὶ φεγγάρι» (σελ. 120).

Τοῦ Φωτιάδου Τὸ «Γλωσσικὸ ζήτημα καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ καὶ ἀναγεννητικὴ» (σελ. 405).

Τοῦ Ἑδταλιώτη «Ἱστορία τῆς Ρωμοσύνης» σελ. 320 καὶ «Μαζώχτρα. Βρουκόλακας κλπ.» (σελ. 269).

Τοῦ Ἑρμοῦ «Τῆς Ζωῆς» (σελ. 194).

Τοῦ Φιλάντα Γραμματικὴ τῆς Ρωμαϊκῆς γλώσσας (μέρ. Α') (σελ. 96).

Τοῦ Δ. Τανταλίδου «Σκιές ποιήματα».

Τοῦ Λόγγου «Δάφνης καὶ Κλόη» (χαρτοδεμένο μετὰφρ. Ἠλ. Βουτιερῶν) (σελ. 86).

Τοῦ Εὐριπίδου «Μέδεια» μετὰφρ. Γιάννη Περικαλίτη (σελ. 59).

— καὶ τὰπαντήσῃ, ἀπὸ δουλειὰ, στὴν Μπρετάννι καὶ στὴν Ἑλλάδα, μέρη πού στὸν πολιτισμὸ δὲν εἶναι πολὺ προχωρημένα καὶ τὰ δύο τους.

Ἀδύνατο καὶ στὴ δουλειὰ νὰ τὴ βαστάξῃς. Ὅπως γράφει ὁ συγγραφεὺς, ὅπως ζουγραφίζει ὁ ζουγράφος, κ' ἀφοῦ τελειώσουνε σύγραμμα ἡ ζουγραφία, νοιώθουνε τὴ συνείδησίν τους ἀλαφρωμένη, ἔτσι κ' ἡ Κατινούλα, ὅταν κατῶρθανε νὰ βάλῃ ἕνα κάτω μιὰ κάμαρα τοῦ σπιτιοῦ, νὰ χωθῇ ὡς καὶ στὶς κόχες, γιὰ νὰ σκουπίσῃ, γιὰ νὰ πλύνῃ, γιὰ νὰ χύσῃ νερό, νὰ τρίψῃ τὸ πάτωμα, νὰ πάρῃ μιὰ μιὰ τίς καρέγλες, νὰ μὴν ἀφήσῃ κουκκὶ σκόνη πούπετις, νὰ, τότες καμάρωνε τὸ ἔργο τῆς καὶ δάσκησεν τὸν καλὸ τεχνίτη. Προτοῦ κατοικήσουνε σπῖτι δικό τους, προτοῦ ἀποχτήσῃ ἐργαστήρι καὶ λούσσα ὁ κ. Ἀντρέας, νοικιάζαν ἕνα πέμτο πάτωμα στὸν ἀπάνω μαχαλά, πέρα τοῦ Σεκουάνα τοῦ ποταμοῦ, κοντὰ στὴ Σορμπόνα, δηλαδή στὸ Πανεπιστήμιον. Δὲν εἴτανε καὶ μεγάλο τὸ σπιτικό, τάντρογγο μοναχὰ κ' ἕνα παιδί. Δὲν εἶχανε καὶ πολλοὺς παρὰδες. Δουλειὰ δὲν ἐβλεπε στὸ σπῖτι, πού νὰ μὴν τὴ κάμῃ ἄμέσως ἡ Κατινούλα. Κατρακυλοῦσε τίς σκάλες ἄψε σῆψε, γιὰ ἕνα κουτὶ σπῖρτα νὰ τὸ φέρῃ πῶς γλήγορα τοῦ ἀφέντη, γιὰ κάτι πού χρειαζότανε ἡ μαγέρισσα ἢ